

OVE UDENGAARD

Ove Udengaard blev født og boede i Skødstrup. Her fortæller han sin erindring som offentlig ansat i Skødstrup Kommune, og hvorledes arbejdsopgaverne og rollefordelingen udspandt sig i 1960'erne på kommunekontoret. Læs her erindrungen i sin fulde længde.

Erindrungen er skrevet af Ove Udengaard selv og indsendt af Skødstrup Sogns Egnsarkiv.

FORUDSÆTNINGER:

Jeg har gået på Skødstrup skole fra 1953 til 1963.

Vi var sommetider i erhvervspraktik i 8. og 9. klasse. En af gangene var jeg på kommunekontoret. Det lå på den anden side af Grenåvej i forhold til Sokkehuset. Det var på 1. sal i pedelboligen, der hvor arkitekt Høyer senere fik tegnestue.

Jeg blev tilbudt læreplads og startede 1. juli 1963. (Cirka 1500 indbyggere i kommunen) Elev i fire år. Kommunalkursus fra 1967-69. Soldat juli 1969 til medio august 1970. Derfor var jeg der ikke dengang, Skødstrup Kommune blev indlemmet i Aarhus.

Efter soldatertiden blev det til skatteforvaltningen i Risskov. Siden arbejdede jeg

lidt med skat og ellers kontrol og revision af erhvervsdrivendes regnskaber (personer og selskaber).

INDLEDNING:

Først lidt generelt og derefter noget om de forskellige arbejdsopgaver vi havde. Følgende er alene efter hukommelsen.

Da jeg startede som elev den 1. juli 1963, bestod administrationen af følgende: Kæmner Sørensen (kæmner var det, der svarer til kommunaldirektør i dag). Han havde tidligere været barber med salon i Skødstrup. På et senere tidspunkt blev han bogholder på Skødstrup Mejeri, indtil han blev kæmner. Bjarne Olsen, som lige var udlært, da jeg startede. Holm Rasmussen, som på det tidspunkt jeg startede, var 35-37 år gammel. Han blev vistnok ansat gennem revalidering eller lignende. Efter et par år rejste Bjarne ind til militæret. Ulla Møller blev ansat som assistent. Hun var uddannet i Rønde (Thorsager-Bregnet kommune).

PÅ KONTORET:

Skødstrup Kommune havde en kommuneingeniør sammen med Hornslet kommune.

(Hornslet Kommune er en del af det nuværende Syddjurs kommune).

Kommuneingeniøren var Ib Klein, og han residerede i Hornslet. Hans assistent, Jørgen Bager, arbejdede i Skødstrup, hvor han senere blev kommuneingeniør.

Det var underforstået, at vi unge sagde "De" til kæmneren og Holm Rasmussen, og de sagde "du" til os. Vi havde normalt slips på om vinteren.

Vi lærte, at vi skulle forsøge at lade kunderne henvende sig til os først, så vi kunne afgøre, om de sagde "du" eller "De". Hvis kunderne sagde "De", svarede vi også med "De".

Sognerådet mærkede vi ikke meget til. Det var kæmneren, der havde kontakten til sognerådet. Vi bemærkede dem dog, når der ved eftermiddagskaffen blev serveret brød til grundet deres tilstedeværelse. Da jeg startede, var Martin Thomsen sognerådsformand. Han blev afløst af Oluf Jørgensen (formentlig ved valget i 1964). En kunde, som havde været på kontoret uden at kunne træffe Oluf Jørgensen, spurgte om træffetidspunkter. Da han fik et tidspunkt, spurgte han, om det var her på kontoret eller nede ved købmand Bruun.

Som elev var der nogle arbejdsopgaver ud over det normale kontorarbejde. Jeg

lavede kaffe tirsdag og fredag eftermiddag. Vi fik eftermiddagskaffe, fordi der var arbejdstid/ekspeditionstid til henholdsvis klokken 17 og 18.

Derudover var der indkøb af cigarer til møderne, besøg i bank med penge (Handelsbanken – Hornslet Bank og Landbosparekassen) og besøg på posthuset.

Før der var noget, der hed EDB, og før arbejdsgiverne blev skatteopkrævere, var der mange ekspeditioner. Der skulle nemlig betales personlig skat otte gange om året.

Vi havde selvfølgelig tavshedspligt, men så vidt jeg husker, blev vi aldrig informeret omkring den.

Der var indbrud to gange. Jeg tror ikke, de fik væsentlige kontanter. Den ene gang var i en weekend, hvor de havde lavet et halvtag foran boksen. Halvtaget var dækket med en presenning, således at de kunne arbejde uforstyrret med deres skærebrænder.

Der var ekspeditionstid hver dag fra klokken 10-12. Derudover var der åben fra 14-17 om tirsdagen og 14-18 om fredagen.

Hvis det havde været nu til dags, skulle der selvfølgelig foretages en vurdering om arbejdspladsens kvalitet. Det skænkede vi ikke en tanke dengang, men jeg tror, det var en god arbejdsplads. Vi vidste, hvilke arbejdsopgaver vi havde.

Chefen blandede sig ikke så meget i det daglige, men vi kunne selvfølgelig altid henvende os til ham, hvis vi havde behov for det.

ARBEJDSOPGAVER:

De opgaver vi havde i administrationen kunne inddeles i følgende områder: Folkeregister, bogholderi og regnskab, socialområdet og skat.

FOLKEREGISTER:

Jeg startede med at passe folkeregisteret + telefonomstillingen.

Indbyggerne i kommunen var opført på kartotekskort, der stod i alfabetisk orden inden for hver by. Der var tale om Skødstrup, Løgten, Segalt, Vorre, Vosnæs, Studstrup, Åstrup og Svinbo. På kortene var der oplyst navne, fødselsdato og sted, gift/ugift, antal børn med navne og fødselsdato samt historik med hensyn til adresser. På bagsiden af kortene skrev vi hvert år den skattepligtige indkomst og formue.

Ved flytning ud af kommunen skulle der udfyldes en flytteanmeldelse. Den blev

lavet på enten selvkopierende papir, eller et sæt med karbonpapir. Et sæt bestod af et eksemplar til os, et til tilflytningskommunen, et til den der flytter og et til lægdsrullen.

At passe folkeregisteret betød, at man kunne følge med i, hvad der skete i kommunen.

BOGHOLDERI OG REGNSKAB:

De første år jeg var der, havde vi almindelig gennemskrivningsbogholderi. Det foregik på en bogføringsautomat (en slags skrivemaskine (ikke elektrisk)), hvor kontokortet kunne sættes ned. Bag kontokortet var der karbonpapir, og på valsen sad der en journal, hvor samtlige posteringer blev registreret. Journalen blev efterfølgende sammentalt på en regnemaskine, så vi kunne se om der var balance (debet og kredit havde samme størrelse).

I ekspeditionen var der et kasseapparat med fire tællere. Så vidt jeg husker, var der en tæller til skatter i det indeværende år, en tæller til skatter tidligere år, en tæller til andre indtægter og en tæller til udgifter.

På et tidspunkt gik vi over til "straksbogføring". Et "kasseapparat" med flere tællere. Når der blev registreret en driftsudgift i kasseapparatet, skulle kontokortet for udgiften sættes i maskinen, så udgiften blev bogført på kontoen med det samme.

Der blev holdt øje med, hvad vi lavede. Kasse- og regnskabsudvalget skulle stemple alle bilagene og lave kasseeftersyn. Kasse- og regnskabsudvalget svarede til det nuværende økonomiudvalg.

Der var to kommunale revisorer, der blev udpeget/valgt af sognerådet. De første år var der valgt to, som nok ikke var videre regnskabs- og revisionskyndige. Senere blev der valgt to statsautoriserede revisorer. De stillede uanmeldt om morgenen for at lave kasseeftersyn. Første gang de kom var der en kassedifference på 450 kroner. Ved optællingen var der fundet en 50 kroneseddel i det rum, hvor 500 kronesedlerne skulle være. Så konklusionen blev, at der var taget fejl af de to sedler ved en ekspedition. Det var meget uheldigt. Det var den eneste gang i de cirka seks år, jeg var ansat der, at der var en kassedifference af denne størrelse. Der var ofte mindre kassedifferencer, som gik begge veje, og var på få øre eller kroner.

Kommunernes Revisionsafdeling i Randers reviderede kommunens regnskaber (Vejregnskab, socialregnskab og hovedregnskab). Når de kom på uanmeldt

revision, mødte der tre personer om morgenen, og de startede med et kasseeftersyn. Nogle gange lavede de udelukkende bilagsrevision, men ellers var det revision af et af regnskaberne. Ved for eksempel socialregnskabet kontrollerede de beregningerne, vi havde lavet af for eksempel pension, og det blev kontrolleret, at det var posteret de rigtige steder med hensyn til eventuel refusion fra amt eller stat.

Ved revision af vejregnskabet, var det væsentligste også, at de skulle sikre sig, at det var de rigtige udgifter, der var bogført på de konti, hvor der var refusion fra amtet.

Ved revision af hovedregnskabet, sikrede de sig, at sognerådets bevillinger og budgetter var overholdt.

De bilag vi fik til betaling og bogføring var blandt andet fra alderdomshjemmet – biblioteket – skolen – tandklinikken – vejudgifter. Disse udgiftsbilag skulle attesteres af for eksempel bibliotekar, vejformand eller kommuneingeniør, inden de blev betalt. Lønudgifter til samtlige ansatte i kommunen skulle vi også lave.

SKAT:

Sæsonen startede omkring årsskiftet, hvor der blev sendt lønangivelser og lønsedler ud til arbejdsgiverne.

De største arbejdsgivere vi havde i kommunen, var Brdr. Jacobsen/Carletti, Mejeriet, Segalbmøllen, Carlsen og Vosnæsgård. Ud over disse var der en del med en eller få ansatte. Det var typisk håndværkere og landbrug. På det tidspunkt var Brdr. Jacobsen en meget stor arbejdsgiver, idet der ud over fremstillingsvirksomheden var kiosker i de større byer og på de største banegårde over hele landet.

Når vi modtog lønangivelse og lønsedler fra arbejdsgiverne, skulle vi tælle lønsedlerne sammen og stemme af med lønangivelsen. Lønangivelsen skulle bruges til at kontrollere arbejdsgivernes fradrag for lønudgifter i regnskabet. Herefter skulle lønsedlerne videresendes til den kommune, hvor lønmodtageren boede.

Vi modtog mange kontrolbilag, der skulle bruges ved kontrol af selvangivelserne. Det var blandt andet oplysning om indregistrering af biler, køb/salg af fast ejendom samt meddelelser om arv og gave. Vi modtog selvfølgelig også lønsedler på de lønmodtagere, der boede i Skødstrup

kommune, men havde arbejdsgiver i en anden kommune.

Selvangivelserne skulle pakkes og udsendes. Et år delte vi (Bjarne, Ulla og jeg) selvangivelserne ud. Bjarne og Ulla havde bil, så de delte ud hvor der skulle køres langt, og jeg delte ud i Skødstrup og dele af Løgten.

Vi deltog ikke i selve ligningsarbejdet, men forberedelserne, som hovedsagelig var at indlægge forskellige bilag i selvangivelsen, eftertælling af selvangivelserne og kontrol af lønsedler. På det tidspunkt var der fradrag i indkomsten for betalt skat. Vi lavede derfor regnemaskine-opslag på de betalte skatter. Disse regnemaskine-opslag blev også lagt ind i selvangivelsen som kontroloplysning.

Ligningen foregik over to dage for lønmodtagere og to dage for de selvstændige erhvervsdrivende. Det var sognerådet + skatterådsformanden + amtsskatteinspektøren, der foretog ligningen. Efter ligningen skulle der skrives indkaldelser og andre tilsigelser. Kæmneren skrev de fleste tilsigelser, men vi skrev også.

Betaling af skat foregik otte gange per år. Det betød at der dagene op til sidste rettidige betalingsdag, var mange ekspeditioner med hele lokalet fyldt af skatteydere. Det var selvfølgelig ikke alle, der betalte rettidigt. Dem der ikke betalte til tiden, blev tilsendt en rykkerskrivelse. Efter denne rykker kom langt størsteparten og betalte eller fik en afdragsordning. De resterende blev, såfremt der var tale om lønmodtagere, sendt til løntilbageholdelse hos arbejdsgiveren, som skulle tilbageholde 25% af lønnen for gifte og 40% for ugifte. Hvis der var tale om en selvstændig erhvervsdrivende, blev der foretaget udpantning af pantefogeden. Det resulterede normalt i, at der blev betalt, eller indgået en betalingsordning.

SOCIALVÆSEN:

I starten, jeg var ansat, var det normalt kæmneren, der blev talt med, hvis der var nogle, der skulle snakke om sociale problemer. På et tidspunkt – formentlig efter valget i 1964, blev Ellen Ringgård formand for socialudvalget. Hun var socialrådgiver, og fik fast ugentlig kontortid, så hun snakkede meget med dem, der kom.

Alderdomshjemmet: Det var blevet bygget medio 50'erne. Der var 10-15 værelser. Frøken Jakobsen var bestyrerinde. Vores arbejde med

alderdomshjemmet bestod i betaling af hjemmets udgifter, efter at bilagene var attesteret af Ingrid Jakobsen. Endvidere var der udbetaling af lommepenge til de beboere, der ikke var formuende eller fik for eksempel statspension. Dem, der ikke fik lommepenge, skulle i stedet betale for deres ophold på hjemmet. Almindelig offentlig hjælp var det, der svarer til kontanthjælp i dag. Dem der kom med problemer, som gjorde, at de måske kunne få almindelig offentlig hjælp, snakkede med enten Ellen Ringgård eller kæmneren. Der var nogle få stykker, der fik i længere perioder, men det var normalvis kun for en kort periode. Nogle af dem, der fik offentlig hjælp, fik det med tilbagebetalingspligt. Jeg kan ikke huske kriterierne for tilbagebetalingspligten, men det har formentlig været de personer, der kortvarigt fik et økonomisk problem, og som normalt ville få en sund økonomi efterfølgende.

Invaliddepension: Der var tre slags invalidepension (laveste, mellemste og højeste), og den de blev tilkendt, afhang af deres invaliditetsgrad.

Enkepension: Blev udbetalt til kvinder, der blev enker. Det kunne udbetales fra 55 år til de kunne få folkepension. Det var kvinder, der havde gået hjemme og passet hus og familie, og de kunne derfor ikke forsørge sig selv, når de blev enker.

Folkepension: Kunne søges og udbetales fra 67 år (enlige kvinder 62 år). Dem, der havde indkomst ved siden, af fik mindstepension. Vi havde nogle enkelte, der ikke ville søge folkepension, fordi de anså det for nedværdigende at skulle modtage ydelser fra det offentlige.

Pensionerne var indtægtsbestemte og blev beregnet manuelt. Beregningen skulle normalt foretages to gange årligt, på grund af pristalændringer.

Ovenstående er som tidligere nævnt, det jeg kan huske om arbejdsopgaverne på Skødstrup kommunekontor i den periode, jeg arbejdede der. Det vil sige fra 1. juli 1963 til jeg blev indkaldt til militæret den 1. juli 1969.